I MATERIAALÕIGUS

Palun anda karistusõiguslik hinnang kaasuses kirjeldatud käitumisele.

Peeter on jõudnud laupäeva esimesteks tundideks ööklubisse Mustikas. Ta on ülemeelikus tujus, üritab paljude naiskülalistega suhelda ja teeb neile erinevaid familiaarseid, pealetükkivaid ning kohatuid ettepanekuid. Peeter läheneb Marile ja teeb vulgaarse ettepaneku seksuaalvahekorraks. Mari tunneb, et teda on alandatud, ja läheb räägib sellest ettepanekust oma sõber Andresele ning palub temalt abi. Andres on lühikese jutu mees, haarab laua pealt klaasist pudeli ja läheb Peetri juurde. Andres ja Peetri vahel tekib sõnavahetus, mille Peeter lõpetab sellega, et teeb varem Marile lausutud ettepaneku ka Andresele. Andres tunneb, et tema mehelikkust on rünnatud ning tahab lüüa Peetrit enda käes oleva pudeliga, kuid pudeliga saab pähe hoopis Peetri kõrval tantsiv Viktor. Pudel puruneb löögist ning sakiliste teravate servadega pudelikael jääb Andresele kätte. Viktoril hakkab ninast verd jooksma, mille peale lähevad tema juurde mitmed olukorda pealt näinud, häiritud külastajad ja pakkusid oma abi.

KarS § 263

1 p – KarS § 263 analüüs, kui analüüsib KarS § 121, siis saab 0,5 p. Tuleb käsitleda kahte küsimust, kas on avalik koht ja kas kõrvalised inimesed on häiritud. Tegu toimub avalikus kohas, teiste ööklubi külastajate st kõrvaliste inimeste juuresolekul ja see käitumine häirib neid inimesi. Avalikus kohas käitumise üldnõuded tulevad korrakaitseseaduse § 55 lg 1 st avalikus kohas käitumise üldnõuete rikkumine sisustatakse korrakaitseseaduse järgi.

1 p – Kuna Andres soovib tabada Peetrit, kuid tegelikult tabab rahvarohkes ööklubis Viktorit, siis ei ole tegemist ei eksimusega sihtobjektis ega samasuseksimusega. Tegu on lõpuleviidud Viktori suhtes. Kahjustatakse sama õigushüve, mida oleks kahjustatud Peetrit tabades – inimese tervist. Kuigi Andres soovis tabada Peetrit pidi ta ööklubi oludes võimalikuks pidama, et pihta saab keegi teine. Peetri osas kuriteokatset ei ole, sest õigusvastane tegu on lõpule viidud.

Peeter tunneb end katkise pudelikaelaga edasi vehkivast Andresest ohustatuna ning lööb Andresele ühe täpse ja tugeva rusikalöögi näkku. Andres kaotab tasakaalu ja lööb kukkudes oma pea vastu lauanurka ära ning saab surma. Hilisem ekspertiis tuvastab, et surma põhjuseks oli vastu lauanurka kukkumisest tekkinud ajuturse.

KarS § 118 lg 2 p 7 ja § 117 + hädakaitse

1 p –Tuleb analüüsida KarS § 118 koosseisu tunnuseid. Oluline on tahtluse hindamine. Kui jõuda järeldusele, et Peetri tahtlus ei olnud suunatud teisele inimesele raske tervisekahjustuse tekitamisele, vaid oli suunatud üksnes teise inimese tervise kahjustamisele, siis ei ole KarS § 118 koosseis täidetud ja tegemist on KarS § 117 lg 1 sätestatud kuriteoga st surma põhjustamisega ettevaatamatusest. (RK otsus nr 1-17-105, https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=1-17-105/35) Samas ei saa välistada ka KarS § 118 sätestatud kuriteo tuvastamist, kui hinnata, et täpne ja tugev rusikalöök pea st elutähtsa organi piirkonda (näkku) oli siiski suunatud raske tervisekahjustuse tekitamisele. (Tartu Ringkonnakohtu lahend nr 1-19-3763
https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/fail.html?id=263728741)

1 p – Hädakaitse analüüs: kuigi pudeliga vehkiv Andres Peetrit veel vahetult ei löönud, siis teravate servadega katkise pudelikaelaga vehkimine on hinnatav agressiivse käitumisena ja ründena. Peetri käitumine on käsitletav hädakaitsena (KarS § 28). Tuleb hinnata, kas rünne oli vahetu või vahetult eesseisev ja kas kaitsetegevus oli sobiv ja säästvaim. Sobiv on kaitsevahend, mis tõrjub ründe lõplikult. Löögi tulemusel õnnestus rünne lõpetada. Kaitsetegevus oli ka säästvaim – Peeter vastas ründele nö

paljaste kätega, ei kasutanud mingit relva või relvana kasutatavat eset, ta tegi vaid ühe löögi. Asjakohane on analüüsida ka hädakaitsepiiride ületamise temaatikat. Selle juhtumi puhul on kaitsetegevus vastavuses ründe ohtlikkusega.

Kohale saabunud politseiametnikud lähevad Peetri juurde ja selgitavad Peetrile, et ta peetakse nüüd kahtlustatavana kinni. Peeter hakkab siplema, vabaneb politseinikuametnike haardest, lööb politseiametnik Jarnole põlvega kõhtu ning jookseb ööklubist välja. Jarno tõmbab valust kägarasse ja annab ülemusele teada, et ta ei suuda suure valu tõttu vahetust lõpetada.

Kars § 274

1 p – 274 analüüs – kas on vägivald, kas vägivald on võimuesindaja vastu ja kas võimuesindaja täidab ametikohustusi ning vägivald on seotud tema ametikohustuste täitmisega. Politseiametnikud on võimuesindajad. Peetrile oli selgitatud, et politsei peab ta kinni. Peeter ei nõustunud sellega ning tema edasine käitumine oli eesmärgiga kinnipidamisest pääseda. Niisiis oli politseiniku löömine seotud politsei ametikohustuste täitmisega. KarS § 274 lg 1 koosseis on täidetud.

Pidu klubis jätkub. Eelnevalt pudeliga pähe saanud Viktor leiab ööklubi põrandalt rahakoti, mille sees on 500 eurot sularaha, Peetri ID-kaart, Pangakaart Peetri nimega koos PIN-koodiga ja minigrippkotis 15 tabletti kirjega klonitaseen. Viktor teab oma kogemuse põhjal, et tabletid on ilmselt narkootiline aine, ning annab rahakoti koos tablettidega politseiametnik Jarnole üle. Et Viktor sai väärem pudeliga löögi pähe, siis jätab Viktor rahakotis olnud 500 eurot moraalse kahju hüvitamiseks endale. Pangakaardile on kraabitud kaardi PIN-kood. Viktor leiab, et 500 eurot hüvitist on liiga vähe, ta läheb pangaautomaadi juurde lootuses veel suuremat hüvitist saada. Viktor on pettunud, sest selgub, et Peetri pangakontol raha ei ole. Hilisem narkootilise aine ekspertiis tuvastab, et tablettidest piisab narkootilise joobe tekitamiseks vähemalt 15-le inimesele.

KarS § 184 lg 1

2 p – 184 analüüs. Oluline on leida üles narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekiri, mis on kehtestatud sotsiaalministri määrusega „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad ning nende ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemine“ https://www.riigiteataja.ee/akt/129102022013 Nimetatud aine kuulub II nimekirja st on narkootiline või psühhotroopne aine. Tähelepanu tuleb pöörata aine kogusele. Narkootilise ja psühhotroopse aine suur kogus on sätestatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse § 3` - suur kogus on kogus, mis tekitab joobe vähemalt kümnele inimesele. Kaasuse andmete kohaselt piisas tablettidest joobeks viieteistkümnele inimesele. See tähendab, et tegemist on suure koguse narkootilise või psühhotroopse ainega.

Tuleb hinnata aine käitlemise ebaseaduslikkust. Käitlemise mõiste on avatud NPALSis, muuhulgas on see omamine, valdamine, hoidmine jne. Peetril olid tabletid tema isiklikus rahakotis, mille ta oli ööklubisse kaasa võtnud. Seega on tegemist vähemalt valdamisega. Kaasusest ei nähtu, et aine oleks Peetrile ravimiretseptiga ette nähtud. Sellest järeldub, et aine valdus oli Peetri puhul ebaseaduslik.

KarS § 199

2 p - 199 analüüs. Ööklubi põrandal vedelev rahakott oli Viktori jaoks võõras. Kannatanu kaotas oma rahakoti avalikus kohas, millega see väljus kannatanu valdussfäärist, kuna tea ei teadnud oma rahakoti asukohta. Samas läks see ööklubi valdussfääri, kes teostab ööklubis olevat asjade üle faktilist võimu oma töötajate kaudu (Riigikohtu otsus nr 3-1-1-23-08 p 7). Rahakoti hõivamine on vargus, sest võttes rahakoti enda kätte kehtestas ta selle üle enda valduse ja murdis ööklubi valduse. Oluline on analüüsida summa suurust. Tekitatud kahju peab olema üle 200 euro – nõue tuleneb KarS § 218.

1 p omastamise analüüs: kui jõuda seisukohale, et ööklubi ei kehtestanud rahakoti üle oma valdust, vaid see jäi valdusetuks, siis on täidetud omastamise koosseis. Siin tuleks analüüsida leiu omastamise temaatikat. Rahakoti leidmine, enda kätte võtmine ja sisu uurimine ei ole iseenesest ebaseaduslik. Kuid Viktor otsustas rahakotis oleva sularaha ja sularaha moraalse kahju hüvitamiseks endale jätta. Oluline on analüüsida summa suurust. Tekitatud kahju peab olema üle 200 euro – nõue tuleneb KarS § 218.

KarS § 213 katse

1p – sularahaautomaadist võõralt kontolt raha võtmine on arvutikelmus, sest kaardikasutaja loob endast kui kaardi omanikust vale ettekujutuse masinale/arvutisüsteemile mitte teisele inimesele. Ta saab sularahaautomaadist raha kätte koodi sisestamise abil, mille järgi masin tuvastab, et tegemist on kaarti kasutama õigustatud isikuga. Oluline on tähelepanu pöörata ka sellele, kui suurt summat tahetakse võõralt kontolt võtta. Arvutikelmus nagu ka teised varavastased süüteod eeldavad kahju tekkimist üle 200 euro (vt KarS § 218). Kuna kaasusest nähtuvalt ei ole võimalik täpselt tuvastada kui suure summa oleks Viktor võtnud, kui kontol oleks raha olnud, siis tõlgendades kahtlusi kahtlusaluse kasuks ei saa väita, et ta oleks võtnud üle 200 euro. Seega pole KarS § 213 kui kuriteo koosseis täidetud. (Siiski oleks see olukord väärteona karistatav)

(Kui aga asuda seisukohale, et Viktor oleks võimalusel võtnud kontolt 200 eurot ületava summa, tuleks lugeda koosseis täidetuks.)

Olukorras, kus kaardi automaati sisestanud isik on teinud kõik endast oleneva, et raha saada, jääb kuritegu katse staadiumi, kui kontol raha ei olegi. Sellisel juhul on tegemist kõlbmatu katsega, sest kontolt poleks olnud algusest peale võimalik raha kätte saada – süüteo ese on kõlbmatu. Kaasuse puhul pole teada kui suure summa Viktor oleks arvelt võtnud.

I MENETLUSÕIGUS

Menetlusõiguse kaasuse lahendamisel palun arvestage materiaalõiguses kaasuses märgitud faktidega, kui need on asjakohased.

Ööklubi Mustikas juurde sündmuskohale jõudnud täiendav politseipatrull kooseisus Avo ja Ülo otsustavad, et ööklubist ära jooksnud Peeter on vaja üles leida. Andmebaase kasutades saadakse teada, et Peeter elab aadressil Kännu 1-3, Tartu linn. Avo ja Ülo jõuavad Peetri elukoha aadressile kella 4-5 paiku varahommikul ja sisenevad kortermajja. Avo ja Ülo avastavad, et 3-korruselise kortermaja selles trepikojas, kus politseinike arvates peaks asuma Peetri korter, esimesel korrusel on kolm korterit, kuid ühelgi uksel ei ole korterinumbrit peal. Ülo ja Avo kuulevad vaid parempoolseimas korteris liikumist ja nooruslikku muusikat. Avo ja Ülo järeldavad, et selles korteris jätkab pidu ööklubist saabunud Peeter. Nad ei mõtle pikalt ja neist turskem, Avo, jookseb õlaga ukse maha. Politseiametnikud sisenevad korterisse. Korteris näevad Avo ja Ülo ühte kohkunud vanaprouat, kellelt Ülo uurib Peetri asukoha kohta. Proua Elviira ei oska esmalt midagi vastata, ent selgitab siis, et ta elab selles korteris üksi. Küll aga elab tema teada üks Peetri-nimeline poiss korteris number 3, mis asub täpselt Elviira korteri vastas.

Andke õiguslik hinnang politseiametnike korteriukse lõhkumisele ja Elviira korterisse sisenemisele (1 p).

KrMS § 91` alusel võinuks kahtlustatava kinnipidamiseks siseneda kahtlustatava korterisse. Elviira korterisse sisenemine on ebaseaduslik, sest politseinikud ei teinud piisava hoolsusega kindlaks, kus Peetri korter asub ja järeldasid pealiskaudselt, et küllap korteris, kus varasel hommikutunnil kostub muusika, ongi peolt saabunud Peetri korter.

Samal hetkel astub korterist 3 välja vihane Peeter, kes on häiritud politseiametnike poolt tekitatud mürast. Avo ja Ülo väänavad Peetri kõhuli, panevad ta käed raudu ja selgitavad Peetrile, et ta on kuriteos kahtlustatavana kinni peetud.

Andke õiguslik hinnang Peetri kinnipidamisele (1 p).

Kahtlustatava kinnipidamine on õiguspärane. KrMS § 217 lubab isiku kinni pidada, kui ta on tabatud vahetult pärast kuriteo toimepanemist, püüab põgeneda jms. Peetri puhul oli alust kahtlustada kuriteo toimepanemist ja ta oli ka sündmuskohalt põgenenud.

Kuna Avo ja Ülo teadsid, et Peetri rahakotist leiti ka narkootilise aine kahtlusega ainet, siis läksid nad avatud korteriuksest sisse Peetri korterisse. Peeter jääb ukselävele kõhuli lamama. Avo ja Ülo vaatavad toas ringi ja märkavad külmkapi sügavkülma osas kõige alumisel riiulil valget pakikest, mille peale on kirjutatud vannisool. Avole tundub see kahtlane, tal tekib koheselt tunne, et tegemist on narkootilise ainega Alfa-PVP ja võtab paki külmikust välja, et seda lähemalt silmitseda. Ülo käsib Avol koheselt pakk tagasi panna ja arvab, et kõigepealt tuleks valveprokuröriga suhelda. Avo panebki paki tagasi.

Andke õiguslik hinnang politseiametnike Peetri korterisse sisenemisele ja valge pakikese käsitlemisele (1 p).

Pärast kinnipidamist Peetri korteris ringi vaatamiseks ja asitõendite leidmiseks olnuks vaja läbiotsimise määrust, mida politseinikel ei olnud. Analüüsida mis on läbiotsimise eesmärk ja alused, millal on õigus läbiotsimist läbi viia.

Ülo helistab valveprokurör Nataljale ja räägib kogu loo ära. Samuti ütleb ka seda, et Avo on pakikest juba puutunud. Natalja arvab, et probleeme ei ole, ning saadab Ülo meilile digitaalselt allkirjastatud läbiotsimismääruse Kännu 1-3 korterile narkootilise aine otsimiseks ja äravõtmiseks.

Andke õiguslik hinnang läbiotsimismäärusele (1 p).

Läbiotsimismääruse andmine on õiguspärane, sest KrMS § 91 lg 3 lubab läbiotsimist toimetada prokuratuuri määruse alusel, kui on alust arvata, et isik kasutas läbiotsitavat kohta kohtueelse menetluse ajal.

Ülo ja Avo on rõõmsad, et prokurör nende peale ei pahandanud, ja hõikavad Peetrile, et nüüd kui neil vajalik allkiri olemas on, võivad nad Peetri korteri täiesti pahupidi keerata. Seejärel viivad Ülo ja Avo Peetri eest ära patrullautosse istuma, et Peeter end trepikojas ära ei külmetaks. Ülo ja Avo on kuulnud, et tegelikult vist peaks keegi läbiotsimist pealt vaatama ja kutsuvad naaber Elviira läbiotsimise juurde. Seejärel hakkavad Ülo ja Avo korterit põhjalikult läbi otsima ja pakivad huvipakkuvad asjad kaasa.

Andke õiguslik hinnang läbiotsimisele (1 p).

KrMS § 91 lg 7 kohaselt tuleb isikule või tema täisealisele pereliikmele, kelle juures läbi otsitakse, tuvustada läbiotsimise määrust. Peetrile määrust ei tutvustatud. Kuna KrMS § 34 alusel on kahtlustataval õigus teha menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste kohta avaldusi, mis protokollitakse, siis järeldub, et isikul on õigus viibida läbiotsimise juures. Samuti tulnuks anda Peetrile võimalus otsitavad esemed vabatahtlikult välja anda (KrMS § 91 lg 9). Ka seda ei võimaldatud. Naabri läbiotsimise juurde kutsumisel pole mingit õiguslikku tähendust, naaber ei saa teostada isiku õigusi, kelle juures läbi otsitakse.

Muu hulgas võtavad nad kaasa ka sahtlist leitud nutitelefoni, sest Ülo arvates võib telefon sisaldada vestlusi narkootiliste ainete käitlemise kohta. Läbiotsimine lõpetatakse ja Avo ja Ülo viivad Peetri vanglasse.

Andke õiguslik hinnang nutitelefoni kaasavõtmisele (1 p).

Läbiotsimise määrus on konkreetselt välja antud narkootilise aine otsimiseks ja äravõtmiseks, muud esemed ei ole määrusest hõlmatud ja telefoni ilma täiendava määruseta ära võtta pole seaduslik.

Järgmisel päeval tahab uurija Toomas esitada Peetrile kahtlustuse muuhulgas KarS § 184 lg 2^1 alusel. Enne ülekuulamist küsib uurija Toomas Peetrilt, kas Peeter ülekuulamise juurde ka kaitsjat tahab. Peeter, kes on nüüdseks olukorra tõsidusest aru saanud, selgitab, et tal ei ole kaitsja jaoks raha, kuid kuna ta nagunii kavatseb kõik üles tunnistada, siis ei olegi talle kaitsjat tarvis. Toomas kiidab Peetrit mõistliku valiku tegemise eest ja hakkab ülekuulamisega pihta. Ülekuulamise lõpus näitab Toomas Peetrile eelmisel päeval läbi viidud läbiotsimise määrust ning käsib Peetril ka sinna allkirja panna.

Andke õiguslik hinnang ülekuulamise läbiviimisele (1 p).

KrMS § 45 lg 2 p 3 näeb ette juhtumid, mil kaitsja osavõtt kogu menetlusest on kohustuslik. Muu hulgas on selline olukord, kui kahtlustus esitatakse kuriteos, mille eest on karistusena ette nähtud võimalus mõista eluaegne vangistus. KarS § 184 lg 2` näeb karistusena ette 6-20 aastat vangistust või eluaegse vangistuse. Selles olukorras ei saa kahtlustatav kaitsjast loobuda.

Prokurör Natalja tutvub tõenditega ja otsustab taotleda kohtust Peetri vahistamist ning määrab ilma Peetrilt üle küsimata talle advokaadi.

Andke õiguslik hinnang vahistamistaotlusele (1 p).

Advokaadi määramine oli põhjendatud. Ülevaade vahistamise alustest. Kas Peetri puhul on mõni KrMS § 130 sätestatud vahistamise alus olemas. Antud juhul võib jõuda erinevatele järeldustele, olulised on põhjendused.

Advokaat Aivar saab kätte vahistamistaotluse ning taotleb prokuratuurilt kahtlustust kinnitavate tõenditega tutvumist ja lühimenetluse kohaldamist, et karistusest kolmandik maha läheks. Prokurör Natalja ütleb, et ta on nõus tõendeid näitama küll, kuid kuna kinnipidamise aeg saab õhtul täis ja vahistamise arutamise istung on juba tunni aja pärast, siis saab tõenditega tutvuda alles pärast vahistamistaotluse arutamist.

Andke õiguslik hinnang kaitsja taotlustele (1 p).

Kui prokurör soovib tõenditele vahistamistaotluses tugineda, tuleb tõendeid kaitsjale viimase soovil ka näidata. Kui prokuröri ei pea võimalikuks tõendite tutvustamist, kuigi kaitsja on seda taotlenud, tuleb koostada tõendite tutvustamata jätmise määrus (KrMS § 34`). KrMS § 34`lg 2 sätestab õiguse taotleda juurdepääsu vahistamise aluseks olevatele tõenditele.

Ka kohtul peab olema võimalik veenduda, et kahtlustus on põhjendatud ning vastavaid tõendeid tuleb vahistamismääruses siiski käsitleda, tõendite loetlemisest ei piisa. Kui vahistamismääruses tõendeid üldse avatud pole, pole vahistamismäärus põhjendatud.

KrMs 233 lg 2 p 1 kohaselt lühimenetlust ei kohaldata kuriteole, milles eest karistusseadustik näeb ette eluaegse vangistuse.

Vahistamismääruse allkirjastab kohtunik ainuisikuliselt järgmisel päeval ja otsustab määrusega Peetri 4 kuuks vahi alla võtta.

Andke õiguslik hinnang vahistamismäärusele (1 p).

Kahtlustatavat on õigus kinni pidada 48 tundi (KrMS § 217 lg 1) ning vahistamismäärus tuleb teha 48 tunni jooksul. Kui kohus ei jõua määrusega selle aja jooksul valmis, tuleb kahtlustatav vahepeal vabastada. Vahistamise tähtaeg on sätestatud KrMS § 131` ning eeluurimiskohtunik saab anda loa vahistamiseks mitte kauemaks kui kaheks kuuks korraga. See järel on võimalik taotleda tähtaja pikendamist.